

(evangelical Christianth Baptists, Pentecosters and Adventists of the seventh day) of times of independent Ukraine.

Keywords: late Protestant, state policy, modernistic processes.

Ольга Павляк

УКРАЇНСЬКА ПРАВОВІРНА ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКА ЦЕРКВА — СПАДКОЄМИЦЯ ПІДПІЛЬНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ, ЧИ СФОРМОВАНА СТРУКТУРА З МЕТОЮ ЇЇ РОЗКОЛУ

Висвітлюється історія виникнення і розвитку, основні засади діяльності на території України нового релігійного угруповання ХХІ століття — Української Правовірної Греко-Католицької церкви. Розкривається проблематичне вирішення питання спадкоємності УПГКЦ підпільної УГКЦ.

Ключові слова: секта, “догналивці”, “підгорецькі отці”, Українська Правовірна Греко-Католицька церква.

Історія виникнення, діяльності та впливу Української Правовірної Греко-Католицької церкви на греко-католицьку релігійну спільноту серед науковців на сьогодні залишається малодослідженим питанням. Про діяльність так званої УПГКЦ відомо із засобів масової інформації, які не містять наукового аналізу. Тому на сьогодні це питання є актуальним серед істориків, релігієзнавців, богословів. На увагу дослідників заслуговують видання, друквані представниками цього угруповання. Авторка використала монографію “Чотири слова з України”, а також періодичне видання “Голос Господній”. Окремий ряд джерел становлять брошури, у яких зібрані документи, що впродовж 2009-2011 рр. видавалися представниками УПГКЦ. Серед документів листи, заклики і петиції, які надсилалися до різних релігійних і державних інституцій з метою реєстрації УПГКЦ.

Метою пропонованої розвідки є показати на основі використаних джерел та дотичної до теми наукової літератури історію виникнення, структуру

угруповання УПГКЦ та дати коротку характеристику її діяльності в Україні. Проаналізувати її вплив на сучасну УГКЦ та з'ясувати, чи є об'єктивною самоназва Українська Правовірна Греко-Католицька церква.

Закінчення так званого “катакомбного періоду” існування УГКЦ та початок її легальної діяльності з перших днів позначився як різними труднощами, так і великими перспективами на майбутнє, які досить чітко висвітлюють сучасні дослідники УГКЦ. Широкої уваги набуло дослідження проблеми віднайдення власної самоідентифікації українців греко-католиків між християнським Сходом і Заходом¹; історичного коріння Патріархату Української церкви²; вклад української церкви у розвиток та утвердження ідеї Патріархату на ХХІ Вселенському Соборі³. Паралельно з цим широка увага приділяється виокремленню чинників, які виступають руйнівною силою у сучасному розвитку УГКЦ після закінчення її так званого “катакомбного періоду” існування. Одним із таких чинників є діяльність різних сект не тільки у середовищі УГКЦ, а християнської релігії в цілому. Вивченням сект, які зародилися у середовищі православ'я, займаються Нагорна Т., та Шугаєва Л. Об'єктом дослідження першої є сектантство на українських землях у складі Російської імперії наприкінці ХVІІІ — першій половині ХІХ ст⁴. Шугаєва Л. аналізує діяльність православного сектантства, яке зародилося наприкінці 80-х — початку 90-х років ХХ століття. Дослідниця акцентує увагу на характеристиці діяльності сект — Істинно Православні Християни (ІПХ), Православна євангельська апокаліпсична церква (ПЄАЦ), Церква останнього заповіту (Послідовники Віссаріона)⁵. Про секти, що виникли на периферії Греко-Католицької церкви, пише дослідник Боцюрків Б. у статті “Українська Греко-Католицька Церква в катакомбах 1946-1989”. Він відзначає активний рух “покутників”, який зародився на початку 60-х років і зорганізувався у секту⁶. Попри те, що рух секти “покутників” вдалося у минулому столітті припинити, легалізувати діяльність УГКЦ, негативний вплив сект і надалі залишається актуальним питанням.

На сьогодні засновники і прихильники УПГКЦ вважають її прямою спадкоємицею підпільної Української Греко-Католицької Церкви (УГКЦ). Проте греко-католицьке духовенство, а також вірні УГКЦ називають нове релігійне угруповання сектою “догналівців”.

Поняття “секта” має дві можливі етимології: лат. *secare* — “відсікати”, або від лат. *sequi* — “наслідувати”. Українська Правовірна Греко-Католицька церква або ж секта “догналівців” — це угруповання на чолі із колишніми монахами-василіанами громадянами Чехії (Антоніном Догналом, Робертом Обергаузером, Річардом Шпіржіком) і українцем (Василем Гітюком), відлученими від Католицької Церкви великою екскомунікою за самопроголошення себе єпископами, непослух законному уряду Церкви, розпалювання ворожнечі

до католицьких ієрархів. Згідно з офіційним повідомленням Блаженнішого Верховного Архієпископа Любомира від 23 березня 2008, усім чотирьом священникам забороняється сповнення будь-якого священнослужіння. 7 жовтня 2008 р. Римський Апостольський Престіл підтвердив це відлучення.

Як повідомив у рубриці Львівські Новини газети “Експрес” священник Львівської архієпархії отець Орест-Дмитро Вільчинський, група “Догнала” постала в середині 2000-х років в Чехії. Вони стали наслідниками науки Яна Гуса та англійського середньовічного єретика Джона Вітліфа. У Чехії вони шукали підтримки в так званій Чехословацькій гуситській церкві. Через підбурювання вірних з Чехії вони були вигнані Католицькою церквою і осіли в Підгорецькому монастирі, що в Бродівському районі Львівської області⁷. У 2008 р. 7 “догналівців” самі проголосили себе єпископами. Згодом вони висвятили 10 священників. У грудні 2008 р. “підгорецьких ченців” підтримали черниці з монастиря Святого пророка Іллі у Львові. Вони публічно перейшли в угруповання Догнала, чим розірвали зв’язок із УГКЦ та Генеральною управою сестер Чину Святого Василя Великого у Римі. Папа Римський Венедикт XVI відлучив їх від церкви⁸. Близько 60 жінок називають себе монахинями. Загалом ця секта нараховує майже 2000 осіб у всій Галичині⁹. Така цифра є досить показовою, оскільки окремі сучасні секти за чисельністю налічують від 10 до 1000 осіб. Найчастіше зустрічаються громади із кількістю 50–60 осіб¹⁰. За антирелігійну діяльність їх вигнали з Чину Святого Василя Великого. Після цього вони покинули монастир та поселилися у Брюховичах (із Львівських новин — про Брюховичі). Із листа від 15 січня 2010 р. до Папи Римського — Святішого Отця Бенедикта XVI відомо, що “єпископи Української Правовірної Греко-Католицької Церкви заснували відновлену вітку Чину св. Василя Великого під назвою: Чин св. Василя Великого — реформований, скорочено ЧСВВр”¹¹. 14 січня 2010 р. т. зв. єпископи УПГКЦ — Маркіян (Гітюк), Самуїл (Обергаузер), Методій (Шпіржік), Тимотей (Сойка), Василь (Колоді), Ілля (Догнал) склали у “реформованому ЧСВВ” вічні обіти. До трьох обітів — Убожества, Чистоти, Послуху вони додали четвертий: “За прикладом св. Василя Великого обітую, що буду захищати суть папства і Христової Церкви в боротьбі проти ересей” (Там само). 10 вересня 2011 р. церковний трибунал виніс вироки про покарання великою екскомунікою (відлучення від Церкви) для Антоніна Догнала, Ричарда Шпіржіка, Василя Гітюка та Роберта Обергаузера.

На сьогодні главою УПГКЦ є Михайло Осідач, а його заступником Ілля Догнал¹². Законодавчою інституцією громади є Правовірний Синод УПГКЦ. 5 квітня 2011 р. відбулося “надзвичайне” засідання Синоду єпископів УПГКЦ, на якому заснували і проголосили Візантійський Католицький Патріархат¹³. Першим Патріархом Візантійського Католицького Патріархату був вибраний

архієпископ Ілля Антонін Догнал, секретарями ВКП стали Методій Шпіржік та Тимотей Сойка. З документів “групи Догнала” відомо, що причиною проголошення Візантійського Католицького Патріархату стала беатифікація 1 травня 2011 року Папою Римським Бенедиктом XVI Папи Римського Івана Павла II¹⁴.

Характер їх впливу і діяльності у суспільстві проявляється у різних формах. Це переважно друковані засоби масової інформації, реколекційна діяльність, місійна діяльність (поява у різних містах з метою здобути там свій вплив та захопити храми для служіння), публічні виступи у відповідно вибраний для цього період. Тому далі увага буде зосереджена конкретно на ряді цих принципів, кожен з яких характеризуються своїми специфічними особливостями. Друкованим органом групи “догналівців” є інформаційний вісник “Голос Господній”, а також у 2005 р. вийшла друком книга “Чотири слова з України”. Редактор вісника — Василь Кирилич. Авторами книги є Гітюк В., Догнал А., Шпіржік Р. Вісник складається із трьох рубрик: Новини, Сила Духа, До Світла. На титульній сторінці розміщуються повідомлення, які пов’язані із есхатологічними уявленнями угруповання. У центрі релігійного світогляду — ідея настання Апокаліпсиса. Апокаліпсис пов’язується із екологічними, техногенними катастрофами, кризами в суспільстві¹⁵.

На думку дослідника Ярослава Тимківа, такі уявлення призводять до здійснення членами секти протиправних дій, що виправдовуються релігійними мотивами зі сторони сект для оборони і безпеки держави¹⁶. Прикладом були події 20-22 березня 1995 року в Японії, де внаслідок атаки газом в токійському метро членами секти Найвища Правда — Аум (Аум Синрикьо) загинуло 13 осіб, а понад 5000 були отруєні¹⁷.

Однією із характерних рис публічних виступів угруповання Українська Правовірна Греко-Католицька церква є збір у багатолюдних місцях. У місті Львові, як правило, ці виступи проходять перед міською радою на Площі Ринок. Характерно, що вони відбуваються у спеціально вибраний час (зранку чи перед закінченням робочого дня). Вони проводяться напередодні або водночас із іншими важливими подіями у сфері релігії чи держави. Під час таких виступів їх організатори використовують різні засоби, які привертають увагу громадськості (монахині зі співом обходять довкола Ратуші; зустрічним перехожим роздають власні друковані газети, листи із закликами, буклети; спеціально для таких подій виготовляються таблиці із лозунгами). Так, 30 березня 2011 року у Львові відбулася маніфестація секти Догнала проти курсу ООН під назвою “Толерантність”¹⁸. Напередодні цього дня повсюдно в місті (на дошках оголошень, стовпах, транспорті...) висіли наклейки із лозунгами на зразок: “Гомосексуалізм — це гріх чи ні? Запитай у священника!”,

“Коли мовчиш на гомосексуалізм — грішиш чи ні? Запитай у священника!” Очевидно, що такі лозунги є тільки приводом для виступів. Оскільки, за дослідженням Шугаєвої Л., важливою рисою переважної більшості релігійних утворень є свобода сексуальних стосунків та заперечення інституту сім’ї¹⁹. Маніфестація відбувалася впродовж двох днів. Розпочалася із виступів перед Ратушею єпископів УПГКЦ — Антоніна (Догнала), Методія (Шпіржіка), Самуїла (Обергаусера), Маркіяна (Гітюка). Цікавим є те, що вона відбувалася напередодні беатифікаційного процесу Папи Римського Івана Павла II. Проти законів, які були прийняті у лютому 2011 р. Міністерством юстиції України, прозвучали звернення до депутатів Верховної Ради України²⁰, Президента В. Януковича, Прем’єр-міністра України М. Азарова та представників церков. До депутатів партії “Свобода” та партії “Регіонів” представники секти Догнала на чолі із єпископами під час маніфестації висунули вимоги про скасування закону про усиновлення від 15 лютого 2011 р.²¹ та скасування ратифікації додатку до Конвенції ООН про права дитини²². Другою найбільш важливою причиною маніфестації стала беатифікація Папи Римського Івана Павла II. В листі єпископів до Папи Бенедикта XVI йшлося: “З великим болем Вам мусимо повідомити, що якщо не відкличете беатифікацію Івана Павла II, наш Синод буде зобов’язаний перед цілою церквою оприлюднити Вашу апостазію, і як наслідок цього — Ваше виключення з Церкви подібно, як і виключення з Церкви папи Івана Павла II”²³.

Після єпископів із Закликом до педагогів України проти курсу ООН під назвою “Толерантність”, виступили представники громадської організації “Союз християнських матерів Львівської області”, Золочівської районної громадської організації “Батьки України”, Комітет зі збереження християнської спадщини “Покрови Богородиці”, Зборівська районна громадська організація, Товариство зі збереження християнської спадщини “Аве Марія”, які поділяють погляди прибічників Антоніна Догнала²⁴. Під час цих виступів відбувалися співи дітей на релігійну тематику, яких привели “вірні УПГКЦ”. Пісні виконувались під музичний супровід гітари, яка не є духовним музичним інструментом, що є черговим фактом антирелігійної діяльності цієї групи.

Впродовж 2009–2011 рр. у великих містах України — Львові, Києві відбулися маніфестації за реєстрацію УПГКЦ. На них пролунали бажання про отримання храму для служінь. Вони, як правило, проходили під традиційними гаслами секти догналівців проти гомосексуалізму. Тут відкрито пролунали обвинувачення вірних Української Греко-Католицької Церкви на чолі з її Главою — блаженнішим Любомиром Гузаром у тому, що вони підтримують гомосексуалізм²⁵. Повиривавши окремі цитати з контексту книги “Бесіди з Блаженнішим Любомиром Гузаром. До постконфесійного християнства”,

догналівці весь час закидають колишньому Главі УГКЦ, що він ставить під сумнів Божество Ісуса Христа та Дівичтво Діви Марії, схвалює гомосексуалізм та віщування, внаслідок чого Любомир Гузар виключений з церкви, а його новий наступник владика Святослав Шевчук не має правосильних єпископських свячень²⁶. Такі слова є перекрученими. Як зрозуміло із слів Любомира Гузара, деякі поняття є поза людським розумом. Їх належить пояснювати богословам²⁷. Щодо схвалення гомосексуалізму Любомиром Гузаром, то тут він висловив свої сумніви про існування гомосексуальних пар, а не їх схвалення: “Маю великі сумніви щодо того, чого може навчити гомосексуальне середовище усиновлених дітей. Найімовірніше, ці діти можуть вирости з неправильно сексуальною орієнтацією”²⁸. Проте саме такі гасла, які висловлюють лідери УПГКЦ, є досить вдалим і дієвим засобом маніпуляції серед малообізнаних людей. Свою роль у свідомості людей відіграє і фраза про “таємний спосіб свячень, подібно як було в підпіллі”. Використовуючи ряд практичних порад англійського соціолога, доктора філософії Баркер Айлін, слід зауважити, що наголос на підпіллі, очевидно, роблять з метою, щоб навернені вважали свою віру аналогічною попередній²⁹.

Замість Служб Божих пропонуються так звані реколекції, під час яких Папу Римського Венедикта XVI і предстоятелів УГКЦ Антонін Догнал називає єретиками³⁰. У своїй книзі “Чотири слова з України” лідери УПГКЦ пропонують детальну схему молитовних практик. Схема вкрита цитатами із Святого Письма, що створюють нібито християнське тло, проте є чітко видно використання сучасних методів нейролінгвістичного програмування людини. У третьому розділі книги “Чотири слова з України” — “Контемплятивна молитва — порядок, засади, практики” розміщена широка інструкція про порядок молитви. Вона включає в себе зображені схеми рухів людини під час молитви та розписаний чітко час її виконання. Характерним під час молитви є багаторазове повторення слова “Ісус (Єгошуа)”. Спочатку пропонується періодично голосно повторювати голосні звуки а, е, і, о, у, які поступово уливаються у “Єгошуа”³¹. Молитва закінчується піснею, що складається з одного речення, яке повторюється декілька разів: “Господи мій, я Тебе славлю”³². Ця пісня супроводжується плесканням у долоні. Навесні “догналівці” для своїх молитов почали незаконно використовувати каплицю Матері Божої Неустанної Помочі, що на вул. Плуговій у місті Львові³³. Із слів очевидця відомо: “Першу годину вони б’ють в барабани, а далі виходять на вулицю, підходять до під’їздів наших будинків і починають голосно кричати, здіймаючи руки до неба”³⁴. Застосування різних рухів не є характерним для традиційного християнства. Його застосовують більшість релігійних груп мистичного спрямування. Своєрідними релігійними танцями, ходінням по

колу, підсакуванням з колективним викрикуванням віруючі доводять себе до стану релігійного екстазу³⁵.

Черговим класичним методом, яким користується секта, є звуження інформаційного простору та харчові заборони. Членам секти забороняють читати газети, дивитися телевізор, користуватися інтернетом. Серед харчових обмежень існує заборона на каву³⁶. Ця заборона об'єднує “догналивців” із православною сектою Церква Останнього Заповіту, засновником якої є Віссаріон³⁷.

Отже, Українська Правовірна Греко-Католицька церква — це нове релігійне угруповання, яке зародилося на території Чехії і внаслідок антирелігійної діяльності було відлучене від церкви. Після цього лідери УПГКЦ за тимчасовими візами прибули в Україну і продовжили тут свою діяльність. На сьогодні УПГКЦ налічує близько двох тисяч вірних, її лідери всіляко доводять спадкоємство Української Підпільної Греко-Католицької Церкви. Тракування спадкоємства виникло внаслідок таємного висвячення (як у підпіллі) чотирьох єпископів, які є лідерами УПГКЦ — Ілля, Самуїл, Методей, Маркіян. На основі різних досліджуваних матеріалів, які на сьогодні є вагомим джерелом діяльності УПГКЦ, таке висвячення є не канонічним, оскільки відбулося без відома вищого духовенства і не відповідає сучасним нормам. Тому термін спадкоємності використовується насамперед, як своєрідний психологічний чинник з метою привернути увагу і здобути прихильність відповідної категорії суспільства — людей старшого віку, які пам'ятають період підпілля і коли потрапляють вперше в середовище УПГКЦ, то відразу не помічають різниці між УПГКЦ і УГКЦ. З тими самими намірами використовуються досить вдало протести проти закону про ювенальну юстицію. По-перше, використовуючи відповідні гасла, вони дають можливість зібрати довкола себе різні соціальні верстви суспільства (школярів, студентів, людей середнього і старшого віку, а також і різних релігійних конфесій); по-друге, використати це як чинник розколу греко-католицької громади християн; по-третє, маючи уже відповідні засоби (відповідну кількість вірних, підтримку інших конфесій та впливових осіб), це дає їм можливість вимагати від влади приміщення храму для служіння та реєстрацію громади. За своїм устроєм УПГКЦ є досить чітко сформованою структурою. Тут діє законодавчий орган — Правовірний Синод та утворений Візантійський Католицький Патріархат, якому вона підчиняється. Такі факти заперечують спадкоємництво підпільної УГКЦ та актуальні на сьогодні ідеї Патріархату і скоріше можуть бути одним із чинників зворотного процесу. У діяльності УПГКЦ спостерігаються принципи, які дають підстави науковцям віднести її до секти. Серед них: відкрита критика та вороже ставлення до вищої греко-католицької ієрархії в особі экс-глави УГКЦ — Любомира Гузара, його наступника Патріарха Святослава

Шевчука, Митрополита Ігоря Возняка; використання молитов, які порушують християнські догмати; розробка спеціальних інструкцій та застосування їх на практиці під час молитви (багаторазове повторення вголос окремих букв, складів, речень; застосування окремих поз і рухів); есхатологічні, апокаліптичні уявлення, характерні для окремих сект у різні періоди. В діяльності УПГКЦ вони проявляються у молитвах, під час маніфестацій, а також на друкованих органах, які ними видаються та на виконаних спеціально іконах.

Тому, аналізуючи специфіку діяльності УПГКЦ, устрій та внутрішні розпорядки не слід ототожнювати її із сектою. Це значно потужніша антирелігійна структура, сформована з метою розколу УГКЦ, яка потребує на сьогодні широкого дослідження у різних аспектах. А ознаки, за якими діяльність УПГКЦ трактують як секту, є тільки вдалою і добре заздалегідь обдуманною тактикою, яку застосовують з метою психологічного впливу на різні вікові, соціальні групи людей. Цю ж саму роль виконує розроблена “концепція спадкоємництва”.

-
- 1 Недавня О. Греко-Католицизм в контексті духовного самовизначення українців між християнським Сходом і Заходом. — Київ, 2000. — С. 185.
 - 2 Сапеляк А. Українська церква на II Ватиканському Соборі. — Рим, 1967. — С. 106.
 - 3 Михайлишин М. Блаженніший Йосиф Сліпий та ідея патріархату УГКЦ. — Львів: Свічадо, 2007. — С. 13.
 - 4 Нагорна Т. Духовні християни в Україні наприкінці XVIII — у першій половині XIX століть. / Авт. — Запоріжжя, 2007. — С. 3.
 - 5 Шугаєва Л. Православне сектанство в Україні: особливості трансформації. — Рівне, 2007. — С. 268.
 - 6 Боцюрків Б. Українська Греко-Католицька Церква в катакомбах (1946-1989) // Ковчег. — Вип. 1. — Львів, 1993. — С. 124.
 - 7 Ковальська О. Курій Ю. Не наближайтесь, бо проклянемо // Львівські новини. — № 76. — 2011. — С. 2.
 - 8 Гончарук І. Львівські монахині розізлили Папу Римського. Ватикан відлучив від Церкви сестер-василіанок з монастиря у Брюховичах // Високий Замок. — № 117. — 5 липня 2011 р. — С. 5.
 - 9 Ковальська О. Курій Ю. Не наближайтесь, бо проклянемо... — С. 2.
 - 10 Шугаєва Л. Православне сектанство в Україні... — С. 281.
 - 11 Заснування реформованого чину ЧСВВр // Листи з УА. — № 2. — 2010. — С. 4.
 - 12 Установчий Декрет Візантійського Католицького Патріархату // Листи з УА.. — № 4. — 2011. — С. 2.
 - 13 Повідомлення про заснування і проголошення Візантійського Католицького Патріархату Папі Римському Бенедикту XVI // Листи з УА. — № 4. — 2011 — С. 4.
 - 14 Пастирський Лист на свято Зіслання Святого Духа // Листи з УА. — № 6. — 2011. — С. 3.
 - 15 Кирилич В. Апокаліпсис // Голос Господній. — № 3. — 2011. — С. 1.

- 16 Тимків Я. Особливості впливу нових релігійних рухів на європейську безпеку // Вісник Львівського Університету. Серія Міжнародні відносини. — 2004. — Випуск 14. — С. 99.
- 17 Яцько А. Тероризм як форма політичної боротьби // Політика і час. — 2002. — № 2. — С. 40.
- 18 Заклик всім педагогам України // Листи з УА — № 3. — 2011. — С. 8.
- 19 Шугаєва Л. Духовні християни-містики в Україні... С. 71.
- 20 Будеш Зрадником або героєм // Листи з УА. — № 3. — 2011. — С. 7.
- 21 Скасування закону про усиновлення від 15. 02. 2011 // Листи з УА. — № 3. — 2011. — С. 13.
- 22 Скасування ратифікації додатку до Конвенції ООН про права дитини // Листи з УА. — № 3. — 2011. — С. 15.
- 23 Повідомлення Папі // Листи з УА. — № 3. — 2011. — С. 36.
- 24 Заклик всім педагогам України // Листи з УА. — № 3. — 2011. — С. 9.
- 25 S. O. S. на велику п'ятницю // Листи з УА. — № 2. — 2010. — С. 2.
- 26 Звернення Візантійського Католицького Патріархату до уряду і Українського народу // Листи з УА. — № 4. — 2011. — С. 11.
- 27 Аржаковський А. Бесіди з блаженним Любомиром Гузаром. До пост конфесійного християнства / Пер. з фр. — Львів, 2006. — С.51.
- 28 Аржаковський А. Бесіди з блаженним Любомиром Гузаром. До постконфесійного християнства... — С.67.
- 29 Баркер А. Новые религиозные движения. — Санкт-Петербург, 1997. — С. 83.
- 30 Гончарук І. Львівські монахині розізлили Папу Римського. Ватикан відлучив від Церкви сестер-василіанок з монастиря у Брюховичах // Високий Замок. — № 117. — 5 липня 2011 р. — С. 1.
- 31 Гітюк В., Шпіржік Р. Чотири слова з України. — Івано-Франківськ, 2005. — С. 35.
- 32 Гітюк В. Шпіржік Р. Чотири слова з України... — С. 36.
- 33 Ковальська О. Курій Ю. Не наближайтесь, бо проклянемо... — С. 2.
- 34 Ковальська О. Курій Ю. Не наближайтесь, бо проклянемо... — С. 1.
- 35 Шугаєва Л. Духовні християни-містики в Україні: історіософська ретроспектива. — Рівне, 2008. — С. 28.
- 36 Мартиник Б. Ця секта дуже небезпечна. Дві українські церкви об'єдналися у протидії загадковій групі // № 123. — 2011. — С. 9.
- 37 Шугаєва Л. Православне сектантство в Україні... — С. 271.

SUMMARY

Olga Pawliak

UKRAINIAN ORTHODOX GREEK-CATHOLIC CHURCH — SUCCESSOR TO THE UNDERGROUND UKRAINIAN GREEK CATHOLIC CHURCH, OR FORMED STRUCTURE TO ITS DIVISION

The article highlights the history of appearing, development and the main principles of work of a new religious group on the territory of Ukraine in the XXI century — Ukrainian Orthodox Greek-Catholic Church (UOGCC). She also reveals a problematic decision of the question of the UOGCC succession